

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΔΑΪΤΣΑΣ

"Ένας Εισαγγελέας κι' ένας Άνακριτής στά χέρια τών ληστών. Ο Ροζάκης κι' ο Άγγελής αιχμαλώτοι του Παπακρητισσοπούλου. Η σκηνη της συλληψέως και τὰ έπακολουθήσαντα δραματικά γεγονότα. Μιά περιεργη συνομιλία. Ο Λοχίας Παπαδόπουλος κι' ο ληστήρας. "Έβγα ξέσω, τρυποφάχτη!..." Μονομαχία έως θανάτου κ.τ.λ. κ.τ.λ.

"Αν ποτέ στηθή το Ήρωόν της Έλληνικής Δικαιοσύνης, τ' αγάλματα ενός εισαγγελέως κι' ενός ανακριτού πρέπει να λάβουν έκει τη θέση τους. Ο πρώτος ονομάζεται Λεωνίδας Ροζάκης, ο δεύτερος Γεώργιος Άγγελής. Έλασαν κι' οι δύο θήματα του καθήκοντος, συμφιλιτώντες από τη τριτογενή σημασία του Παπακρητισσοπούλου, ενώ συνήθως πρόματι δραματικής.

Η τραγωδία συνέβη πρό 36 έτών, στο 1894, μισή ώρα έξω από τη Λαμία, στο δημόσιο δρόμο, και συνετάραξε τότε όλοκληρη την Ελλάδα. Πρώτο έτος διηγήθημε τα γεγονότα, θα δώσουμε σύντομη αναφορά των προσώπων της τραγωδίας:

Ο Λεωνίδας Ροζάκης υπηρετού από τη Σπάρτη και ήταν ως 45 έτών. Μέτριος το ανάστημα, με γλυκιά μορφή και καθαρή γενιάδα, ήταν ευκατάστατος στο νομικό ζώσιον της Ελλάδος. Αγαπούσε τα γραμμάτια και έπαιζε έξω από τους ιδιαιτέρας του σινδόνους «Παρνασσός». Εισαγγελέας είχε διοσθη ζατούν προτάσσεως του Έργετιού Ναυαίου. Ως εισαγγελέας Άμύσιος είχε κατορθώσει να συλλάβη τον περίφημο ληστή Μαργώνη, και τώρα είχε σταλή στη Λαμία άρχιβός για να πετύχη την εξόντωση του Παπακρητισσοπούλου και της σημασίας του.

Ο Γεώργιος Άγγελής ήταν Αθηναίος, γνήσις καίνοτο δημοσιογράφος. Στην άσχη έκανε το δικηγορόν, κατόπιν έγινε δικαστής και τελευταία είχε μετατεθή στη Λαμία, όπου είχε δώσει δείγματα μεγάλης ανακριτικής ικανότητας. Ήταν μόλις 35 έτών.

Και τώρα στους ληστές :

Τον Αθανάσιο Παπακρητισσοπούλου, το φοβερό ληστήρα, τον ήξερε όλη η Ελλάδα. Νέος, μόλις 26 έτών, μετρίον άναστήματος, ήρωαίσιμος και γενναίος, άνηκε σε πολύ καλή οικογένεια του χωριού Άμοφθι, κοντά στην όχθη του Αστροποτάμιου. Είχε πάθει και απολήθησιον Γενναίοιο, έφαιτοσε κατόπιν στη Σχολή των Έργεθών Αξιοματιζών της Κεζονίας, ένεκα της άμελείας του όμοιο βγήκε άλιος στρατιώτης. Κατετάχθη στο πυροβολικό και προδίδασκε σε δεικνεία. Μετά ένα χρόνο πήρε άδεια, πήγε στο χωριό του και έζησε από το αγροικακό του Τραγοπόδα την ζωή του Λεωίου, που την άγαπούσε από μωρή. Ο Τραγοπόδας άνομιτία, και ο Παπακρητισσοπούλος έσεχρονόταν... Πήγαινε τα μάτια του σε άλλη καπέλα, την Τριανταφυλίαν Κομποτή, πρώτη Ξεσάδωρη της Λεωίδας. Η Τριανταφυλία τον περιφρονεί και ο θηροδής δεκνείει τη σκοπίνην! Κηρύσσεται ληστιάτης και παίρνει τα βοριά. Σμίγει με άλλον άμοσφόρο ληστή, τον περιόδοτο Τσοτάη, στρατολογούν μαζί διάφορα καθήματα και ρημάζουν τα χωριά. Έχουν κατηρίσει σωστή σημασία, με κατάλογο των μελών, με σφραγίδα κ.λ. Αιχμαλωτίζουν, σκοτώνουν, κλέβει, βασανίζουν... Έπί της έπουρησίας Ράλλης έπισηροσονται τα κεφάλια τους. Επίσης ο Λίμος Λαρίσης έχει όμοιο ξεχωριστή άμοσφή για την εξόντωση τους, και μια Τούρσσια, η χήρα του Έβιν Βέη, όπου τις είχαν σκοτώσει τον άντρα, είχε τάξει να δώσει πεντακόσιες λίρες σε κείνον που θάρσενε το κεφάλι του Παπακρητισσοπούλου... Έλαται όμοιο από τρια χιλιάδα από δύο ληστήραρι έστακοθήσαν μεταξύ τους και ζωρίσαν. Με τον Παπακρητισσοπούλου έβιναν λίγο σημασιώτες, οι όποιοι σιγά-σιγά γίνονταν λιγότεροι και τέλος η σημασία του ληστήραρι αυτού περιφρονήθηκε σε πέντε μέλη. Αυτόσο ήταν άρκετό για να τρομοκρατήσουν τον κόσμο.

Κατά τις άοχες Σεπτεμβρίου 1894, ο εισαγγελέας Λεωνίδας Ροζάκης συνέλαβε 20 άτομα, χωριστούς των περιχώρων της Λαμίας, κατηγορούμενους ότι κρυβόν και τρυποδοτού τη ληστοσημορία. Την άλλη μέρα όμοιο έλαβε την άκόλομην έπιστολή :

Κύριε Εισαγγελέη, Ν' άφισσε τους άθώους που συνέλαβες εις το Γυφοτάορι και μην τους παίρνεις στο λαμό σου, γιατί άλλωτώςθα θα μετανιώσεις. Παπακρητισσοπούλος".

Άλλ' ο Ροζάκης έσώθηκε άδιάφορα τους όμους και άρχισε περιοδείει στα χωριά, όπου κρυβότανε η σημασία, και ένεργόσε άνακριθείει,

άπομασιμένους να φέρη σε άποτέλεσμα την άποστολή του, ν' απαλλάξη την έπαρχία από τη Λερναία Υδρε της ληστοείας.

Στις 7 Σεπτεμβρίου ο εισαγγελέας Ροζάκης, ο άνακριτής Άγγελής και ο γραμματέας της Εισαγγείας Παπαδόπουλος έφύριζαν με άμάξι από το χωριό Βαρυσιπέτη (όπου είχαν πάει από την προηγούμενη μέρα) στη Λαμία. Τους συνάντησαν τρεις έφιπποι χωροφύλακες, και ένας άλλος καθήμενος κοντά στον άμαξι, άπολιμένους και αυτόσο...

Κατά τις 2 μ. η. είχαν φτάσει μισή ώρα έξω από τη Λαμία, στο μεταξύ των χωριών Μλεζί και Καλύβη τμήμα της δημοσίας όδοσ... Έλασαν, ενώ η συνοδεία περνούσε κοντά από ένα δασόφυτο μέρος, άκούσθηκε μια βοουτηρή φωνή :

"Άιτ, όρε!... Σταθήτε!..."

Κι' άμέσοο μερισό λησται απέχτησαν από τους σκούρους, όπλισμένοι ως τα δόντια. Ήταν ο Παπακρητισσοπούλος, ο όποιος έπαισε το ένα άλογο του άμαξίου από τα γαλιναρία. Ο ληστής Καραζώτας άρπασε το άλλο άλογο. Κι' οι άλλοι σημοιόται, Σηροτύνης, Καλτσάς, Άρβανίτης έπρότειναν τα όπλα τους φωνάζοντες ότι θα τους σκοτώσουν όλοιο αν έπισηροσονται την έλαριστή άντιστάση... Οι έφιπποι χωροφύλακες έκέντησαν άμέσοο τ' άλογο του και έτάραξαν σε άσχηρά φυγή! Ο άλλος χωροφύλαξ έπήδησε κάτω από το άμάξι και θέλησε να προσβολήση, άλλ' ο Παπακρητισσοπούλος τον έπρότεισε με τ' άπατάγιον και τον άφώλασε. Ένας άλλος ληστής, ο Σηροτύνης, μόλις είδε τον εισαγγελέα, τον άρπασε από το σακιάκι και τον κατέβασε κάτω από τ' άμάξι, φωνάζοντας :

"Έσο, όρε, είσαι που φυλάκισσε τον πατέρα μου για να μαρτυρήση; Τώρα θα ίδής!..."

Και τον χτυπά με το χαντζάρι, άλλ' ο άρχηγός της σημοιότας προφύγει και τον βγάδι από τα χέρια του, άμόσφυρο.

Οι λησται περικιζολώνουν τους αιχμαλώτους. Ο Παπακρητισσοπούλος ήταν όλος χαρά.

—Νά λοιπόν, έλεγε, η Έλληνική Δικαιοσύνη αιχμαλώτος!... Έ, κείνη εισαγγελέη, έμισσε ένεργείει λησται, δέν είναισε Μαργώνηδες!... Ο δικαστικός ήταν κατάχλιονι και δέν μισόσαν.

Ο ληστήραρι έπαροφείει στον εισαγγελέα το άκόλομην γράμμα στο Νομόφυη Λαμίας :

Κύριε Νομάρχη, Μάς συνέλαβον οι λησται και άνάγκη να συγκεντρωθούν οι στρατιοκται εις Λαμίας και να πάσχη η υπό της έξουσίας καταδιώξει αυτών μέχρις ότου διαπραγματευθή η έξασομα μας.

Α. Ροζάκης
Γ. Άγγελής

Το γράμμα αυτό ο ληστήραρι το έπιτάσιμε με στάλιες από το άμα του εισαγγελέως, το έσφραγισε με τη σφραγίδα του και το παρόδωσε στο γραμματέα της Εισαγγείας να το φέρη στη Λαμία.

— Άιντε, κωκορίνη μου, του έπαι, και φτηνά τη γλυτόνεις έσύ!

Ο γραμματέας Παπαδόπουλος έβινγε, και τότε η σημασία, με τους αιχμαλώτους μπροστά, έπήγε διεπείθησι προς βοριά, κατέβησαν στο λεγόμενο Λαϊτόσφαιρα με σκοπό να φτάσουν στην καλιά όσοθετική γαμμή που έχωριζε το ζεύθερο Κράτος από την Τουρκοκρατημένη Θεσσαλία.

Από τα Καλύβη, ως το χωριό Λαϊτόα, οι λησται έδαμόνταν τους αιχμαλώτους, τους χτυπούσαν, τους έβραζαν. Οι δικαστικοί, θέλοντες να μετρίσουν την έδικιατική ματία των ληστών, έδικαιολογούνο λέγοντας ότι αυτοί δέν έκτελοσαν παρά τις διαταγές της Κυβερνήσεως. Ο Λεωνίδας Ροζάκης, έπαφείρον με Σλαβιατική άταροξία τα χτυπήματα, έλεγε :

— Ίδοι, όδοιπορό, τί άλλο θέλετε ;

Μόλις έφτασαν στη Λαμία οι έφιπποι χωροφύλακες και ο γραμματέας και έβιναν γνοστή την αιχμαλωσία των δικαστιζών, ο άστυνόμος Β. Αηλαβέρδης έπήγε τους 20 άστυφύλακεί του και βγήκε σε καταδιώξει της σημοιότας. Σε λίγο όμοσαν στον κάμπο και τα στρατιοκται άποσάματα, από 100 άνοδους πεζοτού και έξόνομο, με τους λοχαγούς Σηλωτόπουλο και Άποκορίτη έπί κεφαλής. Ο στρατός είχε πάθει ως προσβολή τη φυγή των

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΜΟΥΣΙΚΩΝ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ, ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ο περίφημος μουσικοσυνθέτης Λονζέτι, ο συνθέτης της «Λουζίας», όταν ήθελε να επιμενηθεί, συνήθιζε να κάνει μαζωνικούς περιπάτους. Όταν όμως ζήτησε μιά επιμενησί, αυτή δεν του έρχόταν, ήταν ικανός να στέψει ώρες ολόκληρες άναητος στο δωμάτιο και να έχη τα μάτια του κερκωμένα άπληρη σ' ένα οποιοδήποτε αντίκείμενο. Στην ιδιοτροπία του αυτή όφριζεται και το άζόλογο ανέκδοτο της ζωής του:

Κατά την άνοιξη του 1835, ένας Παρισινός έμπορος είχε αντίληψη ή έναν άνδρωπο, ο οποίος επί όξτων ήμέρες στη σειρά δεν έκανε άλλη δουλειά κώδε άπογευμα παρά να κάθεται μπρός στις βιτρίνες του κεντρικότητας επίπνοια τα διάφορα είδη που ήσαν εκτεθειμένα σ' αυτές.

Φοβούμενος στο τέλος μήπως έρροχέτο περί διαφορίτου, ο έμπορος έπλησιασε τον άγνωστο και τον έρώτησε :

— Μά τι ζητάτε τόσες ήμέρες έδω, κύριε ;
— Ζητώ ένα φινάλε για την τρίτη πράξη της «Λουζίας του Λαμερμούζ», άπάντησε ο άγνωστος, που δεν ήταν άλλος από το μεγαλοφυή συνθέτη.

Όταν ο Βολταίρος έμαθε πώς ή κόρη του μεγάλου τραγουδι ποιητού Κορνηλιό βρισκόταν σε μεγάλες οικονομικές στενοχώριες, έσπευσε να την πάρη στον πύργο του, όπου την έφιλοξένησε σαν παιδί του.

Όσοκις δέ τον έρωτούσαν σχετικά, έλεγε :

— Το καθήκον ενός στρατιώτου είναι να έξυπηρετή όπωσ μπορεί την κόρη του στρατιώτου του...

Κάποτε ο μέγας ζωγράφος Γιάττο ζωγράφιζε μιά μεγάλη εικόνα που παριστάνε το Χριστό επί του Σταυρού. Για να κάνει περισσότερο ζωντανή την εικόνα του, είχε δώσει το μοντέλλο του είναι σ' ένα σταυρο.

Το μοντέλλο υπέφερε τρομερά στη στάση αυτή και το μοτέριό του άπεικονίζετο θανάσια κι' ολόζωντανε στο πρόσωπο του, μα ο Γιάττο δεν ήταν ενχαριστημένος, γιατί η εικόνα του δεν είχε όλη την άγωνία του Χριστού επί του Σταυρού.

Τότε ο ζωλάτεχνος, μη σκεπτόμενος τίποτε άλλο από το έργο του, άρπαξε ένα μαχαίρι και το βύθησε στα στήθη του μοντέλλου του ! Κι' άμέσως, μεθυσμένος από ζωλάτεχνικό ένθουσιασμό, πήρε τα πινέλλα του για σ' άποθανάτιση στον πίνακά του την έξαφρασι της οδύνης του θανάτου που είχε πάρει ή μορφή του θημάτου του !

Άίγες στιγμής πριν πεθάνη ο περίφημος Γάλλος συνθέτης Έκτορ Μπεριόζ, είπε :

— Έφτασε επί τέλους ή στιγμή που θα γίνουν σ' όλον τον κόσμο γνωστά τα έργα μου !...

ζωοφρονίζων και ήθελε να κάθε θυσία να ξεπλήνη τη ντροπή...

Μέσα στη λαμία επικρατούσε σιωστή συναγενησι. Ο Δημάρχος έξέφωλισε άρκετούς πολίτες και βγήκε να συνδράμη τ' άποσπάσματα. Κά έξορισίωσαν όλοι λισσαυέλι, άκαρίτη, από την πόλι, από τα χωριά...

Τα στρατιωτικά άποσπάσματα κατέφθασαν τους ληστάς στη θείη Παλιόκαστρο, σε άπόσταση μιάς ώρας προς βορράν της Λαμίας, μεταξύ Λαιτούς και Ταράσας, όπου και τους περικάλωσαν. Οι λησταί άμέσως έταπεινούθησαν και άρχισε ή συμπλοκή, από διακοσίον βηματόν άπόσταση.

Ο εισαγγελέης και ο άνακριτής, στεκόμενοι όρθιοι, πλάη στους ληστάς, έφώναξαν σ' άποσπάσματα :

— Μην προβολήτε ! Θα μάς σκοτώσουν !...

Ο Πατακιριτσόπουλος, έχοντας γ' προληγιο το Ροζάκη, έπροβολλόσε τους στρατιώτες με λίσσα. Ο άποσπασματάρχος Παπαδόπουλος άρχισε άσάφια να προκλήη το λήσταρχο με βοισιές, φωνάζοντάς του «να βγή μπροστά, να παλαίψουν σαν άντρες, στήθος με στήθος». Ο Παπαδόπουλος — που ήταν άληθινό παλληκάρι — είχε προχωρήσει μπροστά από τους στρατιώτες του και όρθιος, άρτίμαχος, κολούσε το λήσταρχο σε μονομαχία έως θανάτου !

— Βρε Πατακιριτσόπουλε ! του έφώναξε, βρε τριποφράχτη, έβγα έξω βρε ! Τι κρούεσαι ;

Και προβολλόσε, όλοένα προχωρώντας, με σταθερό βήμα. Και είχε παράδοσο πώς καμιά σφαιρά δεν έφρισκε το γενναίο άλλ' άνούλογο λοχία...

Ανάμεσα στους βρόντους της μάχης, άκούονταν ή θυσιές των ληστών, αιχρές, άκατονόμαστες, και ή άελεπιστιζές έπιλήσιας των αιχμαλώτων :

— Άνδρες ! Παύσατε πού ! Θα μάς σκοτώσουν !...

Άλλά δεν άκουγε κανείς. Οι στρατιώτες ήσαν μεθυσμένοι από ένθουσιασμό...

Στο άκόλογο φύλλο θα δημοσιεύουμε τη συνέχεια και το τέλος της φοβερης αυτής τραγωδίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

ΛΑΪΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

Ό χωριάτης κι' ή πληγή του. «Στάσου να την δώ». Χρήρ μια φορά ! Πώς προήλθε ή παροιμία «καλό είν' και το χαβιάρι». Το μωρό της Λαγκαδιανής. «Η... έκτιμησι τους στεύς παπάδες. Ο Λαγκαδιανός πρωτομάστορας. «...Σώσον Κύριε τα ζώα !...» Τέσσερες γιατροί στο κατάφυ ! Η γυναικία του άρρωστιάχρη.

Μιά φορά ένας γέρος χωριάτης προσπαθούσε να κόρη ένα πεύκο. Άλλά, ενώ κούνηζε τον χωριό, το δέντρο έπεσε και τον χτύπησε για καλά στο χέρι.

Το έδωσε πρόχειρα σ' έναν πραγματικό γιατρό του χωριού και πήγε να ξεπλήνη όσωσιν να του περάση. Έκείνη τη στιγμή πήγαν κοντά του τα μικρά του έγγονα και τον ρώτησαν :

— Πασού, σου πονεί το χέρι ;
— Νά το λίσσο, παιδιά μου, να το ίδιο και θα σάς πώ, άπάντησε ο άπαλιός χωριάτης, που νόμιζε πώς ήταν άνάγκη να ίδη την πληγή για να αισθανή τον πόνο...

Μιά γυναίκα στεκόταν κάποτε πλάη στον άντρα της, που είχε πεθάνει ξεφρνικά, και τον μοιρολόγιζε. Την ίδια μέρα έγινε νάνα γιορτή, κι' οι άλλοι χωριανοί είχαν στήσει χορό λίγο πιο πέρα από το σπίτι της.

Σε μιά στιγμή ή χήρα άκουσε τα τραγουδι που χορευτούν να σταματάη και κατάλαβε πώς θα ρωτούσι ο χορός. Γόνιξε λοιπόν προς τις άλλες γυναίκες και τους είπε :

— Κλάψτε λιγάκι τον άντρα μου για να πεταχτώ μιά στιγμή να τους πιάσω το χορό και γυρίσω πάλι !...

Η ίδια, όταν σκεπτόταν καμιά φορά, έλεγε :

— Άν λέω ψέματα, να βροντά τα μάτια του άντρου μου !...

Μιά βραδιά κάποτε κοιτούλονχος χωριάτης πήγε στο σπίτι ενός κομπιάρου του, ο οποίος τον ξεράτησε για να τον φιλοξενήση.

Όταν ήθελε ή ώρα του δείπνου, ή νοικοκυρά τους άπέθισε στο τραπέζι φωνή, έληξέ και χαβιάρι. Τότε ο ξεένος άρχισε στο χαβιάρι κι' άρχισε να τροχί όλο άπ' αυτό. Ο κομπιάρου του, βλέποντας την τονηριά του, του είπε :

— Φάε κι' έληξέ, κομπιάρου...
— Καλό είνε και το χαβιάρι, κομπιάρου μου ! άποκρίθηκε έκείνος κι' έξεκαλοήθησε τη δουλειά του.

Οι Λαγκαδιανοί, τον παλιό καιρό, δεν γινόντουσαν παρά μόνο χτίστες ή μολονάδες. Κάποτε μιά γυναίκα άπ' τα Λαγκαδία γέννησε άρρωστικό παιδί κι' ή γειτονόσες πήγαν να της ενθουθεν, κατά τα συνήθισμένα, να γίνη καλός χτίστης ή καλός μολονάς.

— Άς χήση το παιδάκι μου, άπάντησε ή λεχόνα κάτω άπ' τα σεπάσματα, κι' άς γίνη και... παπάς !...

Είπαμε πώς οι παλιόι Λαγκαδιανοί ήσαν άλλοτε χτίστες και μάλιστα από τους πιο φημισμένους. Κάποτε μερικοί άπ' αυτούς πήγαν να χτίσουν ένα σπίτι κι' ο νοικοκύρης, άπάντο στο θεμελιωμα έφερε έναν πετεινό για σράξιμο, καθώς συνήθιζον τότε.

Στην τελετή αυτή βρισκόταν φρνικά κι' ο παπάς, ο οποίος, άφοδ διάβασε κάμποσες ενήξες, χήτησε το όνομα του πρωτομάστορα για να το μνημονεύση κι' αυτό.

— Τι το θέλεις, παπούλη μου, τ' όνομα ; του φώναξε ο πρωτομάστορας. Πέξ «σώσον, Κύριε, ζα κι' άνθρώπους» και φτάνει !...

Κατά το 1835, ο δήμαρχος Τριπόλεως Ιωάννης Πετρινός, ένας από τους πιο φιλοσοφικούς άνδρας του τόπου, κάλεσε μιά μέρα τους κατοίκους για να συσχεθούην άν πρέψη να κλιέσουν στην πόλι τους γιατρού.

Άπάντο στη συζήτηση πετάχτηκε ένας γέρος κι' έφώναξε πώς αυτός δεν έξραυόταν γιατρό, γιατί είχε... τέσσερες στο κατάφυ του !

Όταν δέ έρωτήθηκε να έξηγήση τα λόγια του, είπε πώς έννοουσε τα τέσσερα βαγένια με το κρεσί που είχε στο ύπόγειο του σπιτιού του...

— Γυναίκα, αν πάθω τίποτα εγώ, έλεγε κάποτε ένας μαραζιάχος στη συζήτου του, να πάρης άντρα σου τον κομπιάρου.

— Αυτό έξω κι' εγώ στο νού μου ! άποκρίθηκε έκείνη άπλοκά.

